

ॐ

संस्कृतभारती (उत्तरतमिळनाडु)

पत्राचारद्वारा संस्कृतम्

परीक्षा - कोविदः

कालावधि: - होरात्रयम्

माघ: - विलम्बसंवत्सरः ५११९

अड्डका: - १००

जनवरी- २०१९

नाम

(full name with initials / surname)

जड्गमदूरवाणी सं. (Mobile. No.) _____

पञ्जीकरणसंख्या (Regn. No.) _____

वासप्रदेशः (Res. Area) _____

परीक्षाकेन्द्रम् (Exam centre) _____

अवधेयम् - प्रथमभागस्थ-प्रश्नानाम् उत्तराणि प्रश्नपत्रे लिखत । अन्यप्रश्नानाम् उत्तराणि उत्तरपत्रे लिखत ।

प्रथमः भागः

I (क) वाक्येषु विग्रहवाक्यस्य रेखाङ्कनं कृत्वा समस्तपदं लिखत (पञ्चानाम्)

5

उदा. – शिष्येण आचार्यस्य आज्ञा पालिता । आचार्याज्ञा

१. अर्जुनः कृष्णस्य सखा ।
२. उचितम् अनतिक्रम्य कार्यं क्रियताम् ।
३. पुरा कृष्णदेवरायः इति राजा आसीत् ।
४. द्वयाधिका त्रिंशत् छात्राः पठन्ति ।
५. दिलीपः समाराधने तत्परः अभवत् ।
६. आचार्यस्य समीपे उपविशतु ।
७. बालाश्च लताश्च मरुत्रयुक्ताः जाताः ।

- कृष्णसखः
यथोचितम्
कृष्णदेवरायराजः
द्वात्रिंशत्
समाराधनतत्परः
उपाचार्यम्
बाललताः

- षष्ठी-तत्पुरुषः
अव्ययीभावः
समावना-पूर्वपद-कर्मधारयः
मद्यमपदलोपी-कर्मधारयः
सप्तमी-तत्पुरुषः
अव्ययीभावः
विशेषण-पूर्वपद-कर्मधारयः

ख) समस्तपदानां विग्रहवाक्यं प्रदर्श्य समासनाम च लिखत (दशानाम्)

10

व्यासविरचिता, अवाङ्मुखः, निर्जलम्, अन्यहिंस्त्राः, अराजा, नागवेणिः, भक्तवत्सलः, पितृलोकः,
अनिन्दितात्मा, चतुर्युगम्, सदारः, क्रीतमालाकः, पितरौ, सरलीकृत्य, कुमतिः, प्रश्नातीतः, शास्त्रज्ञः।

- विग्रहवाक्यम्**
व्यासेन विरचिता
१. अवाक् मुखं यस्य सः
 २. जलस्य अभावः
 ३. अन्ये हिस्त्राः
 ४. न राजा
 ५. नागः इव वेणिः
 ६. भक्तानां वत्सलः
 ७. पितृणाम् लोकः

- ११) दारैः सह वर्तते इति
१२) क्रीता माला येन सः

- सह-पूर्वपद-बहुव्रीहिः
समानाधिकरण²-बहुव्रीहिः

- समासनाम**
तृतीया-तत्पुरुषः
समानाधिकरण-बहुव्रीहिः
अव्ययीभावः
विशेषण-पूर्वपद-कर्मधारयः
नन्-समासः
उपमान-पूर्वपद-कर्मधारयः
षष्ठी-तत्पुरुषः
षष्ठी-तत्पुरुषः

- १३) माता च पिता च
एकशेष-समासः

१५) असरलं सरलं कृत्वा गति-समासः

९. अनिन्दितः आत्मा यस्य सः

१०. चतुर्णा युगानां समाहारः

II. (क) तद्भितान्त-पदानां विग्रहवाक्यं लिखत । (चतुर्णाम्)

वैनतेयः, मामकः, पौराणिकः, मूर्धन्यः, शौर्यम्, गजवत्

१. विनताया: अपत्यं पुमान्

३. पुराणं जानाति इति

५. शूरस्य भावः

(ख) उचित-तद्भितान्त-पदैः रिक्त-स्थानानि पूरयत । (चतुर्णाम्)

पाराशरः

१. व्यासः -----।(पराशरस्य अपत्यं पुमान्)

२. सहसाक्षः इति ----- ऐन्द्रं (इन्द्रस्य इदम्) नाम ।

३. पुष्पं ----- वर्णवत् (वर्ण-वतुप्) अस्ति ।

४. सर्वेषु ----- चतुरतमः (चतुर-तरप् / तमप्) बालः एषः ।

५. याज्ञवल्क्यस्य पत्नी ----- गार्गी (गर्गस्य गोत्रापत्यं स्त्री)

६. ----- कोमलत्वं (कोमलस्य भावः) स्त्रीणां लक्षणम् ।

III. (क) आवरणे दत्तस्य धातोः उचितं णिजन्तं रूपं लिखत । (चतुर्णाम्)

ज्ञापयितुं

१. स्वामी श्लोकं ----- प्रयत्नं करोति । (ज्ञा)

श्रावयित्वा / श्रावयितुं

२. राजानं वार्ता ----- गुप्तचरः गच्छेत् । (शृ)

दर्शयति

३. पिता पुत्रीं विपर्णीं ----- । (दृश्)

अवगमयितुं

४. शिक्षकः छात्रान् पाठं ----- (अव+गम्) यतते ।

अनाशयत्

५. ह्यः कृष्णः घटान् ----- । (नश्)

प्रवर्तयति

६. निर्देशकः नटान् कार्ये ----- । (प्र+वर्त)

१६) कुत्सिता मतिः

कु-समासः

१७) प्रश्नम् अतीतः

द्वितीया-तत्पुरुषः

१८) शास्त्रं जानाति इति

उपपद-समासः

मम अयं

मूर्धिं भवः

गजेन तुल्यः

4

4

समानाधिकरण-बहुव्रीहिः

द्विगु-समासः

4

मम अयं

मूर्धिं भवः

४.

२.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

६.

४.

(ख) रेखांकितानां सन्नन्तपदानि लिखत ।

(पञ्चानाम्)

5

	सन्नन्त-पदम्
१. कः योद्भुम् इच्छुः ?	<u>युयुत्सुः</u>
२. भवान् किमपि वक्तुम् इच्छति किम् ?	<u>विवक्षति</u>
३. तस्याः समाजनिधिं दातुम् इच्छा भवति ।	<u>दित्सा</u>
४. प्रश्नं प्रष्टुम् इच्छुकाः इदानीं पृच्छन्तु ।	<u>पिपृच्छिष्वः</u>
५. अर्जुनः नदीं तरीतुम् इच्छति ।	<u>तितीर्षति</u>
६. सः सेवां कर्तुम् इच्छया अत्रागतवान् ।	<u>चिकीर्षया</u>
७. वयम् उत्साहेन जीवितुम् इच्छामः ।	<u>जिजीविषामः</u>

IV (क) परस्परसम्बद्धान् मेलयत ।

5

1. निकषः - सुरभयति (२)
2. चन्दनतरुः - भावः (३)
3. औदार्यम् - शिला (१)
4. वेङ्कटाध्वरिः - महेन्द्रः (५)
5. दिग्पालः - विश्वगुणादर्शचम्पूः (४)

(ख) उचितं चिह्नं लिखत, गणनाम च लिखत ।

6

	चिह्नम्	गणनाम
उदाः- माधवः	- u -	रगण
१) श्लोकेषु	-- U	तगणः
२) अधिपः	U U -	सगणः
३) प्रभाते	U - -	यगणः
४) ग्राहित	- U U	भगणः

५) माल्याम्	- -	<u>गुरु-गुरु</u>
६) वनाय	U - U	<u>जगणः</u>

(ग) पदविवरणं (अन्त- लिङ्ग-विभक्ति-वचनानि च) लिखत । (पञ्चानाम्)

5

आचारलाजैः, उत्पश्यतः, पयसाम्, उक्तवते, मनुष्यवाचा, गौरीगुरोः

१.	आचारलाजैः	अ. पु. आचरलाज शब्दः तृ. ब.
२.	उत्पश्यतः	त. पु. उत्पश्यत् शब्दः द्वि. ब. / ष. ए.
३.	पयसाम्	स. न. पयस् शब्दः ष. ब.
४.	उक्तवते	त. पु. उक्तवत् शब्दः च. ए.
५.	मनुष्यवाचा	च. स्त्री. मनुष्यवचस् शब्दः तृ. ए.
६.	गौरीगुरोः	उ. पु. गौरीगुरु शब्दः ष. ए

द्वितीयः भागः - (संस्कृतेन / तमिळभाषया / आड्लभाषया वा उत्तराणि लिखत)

V (क) एकस्य श्लोकस्य पदविभागम्, अन्वयरचनां, तात्पर्य, एकं समासं च लिखत । 5

(प्रतिपदार्थः न अपेक्षितः ।)

१. निशम्य देवानुचरस्य वाचं मनुष्यदेवः पुनरप्युवाच ।
धेन्वा: तदध्यासितकातराक्ष्या निरीक्ष्यमाणः सुतरां दयालुः ॥
अथवा
- २ स नन्दिनीस्तन्यमनिन्दितात्मा सद्वत्सलो वत्सहुतावशेषम् ।
पपौ वसिष्ठेन कृताभ्यनुज्ञः शुभ्रं यशो मूर्तमिवातितृष्णः॥

(ख) एकस्य सुभाषितस्य पदविभागं, तात्पर्य च लिखत ।

4

१. दूरीकरोति दुरितं विमलीकरोति चेतश्चिरन्तनमधं चुलुकीकरोति ।
भूतेषु किञ्च करुणां बहुलीकरोति सत्सङ्गातिः कथय किं न करोति पुंसाम् ॥
अथवा
- २ अधमा धनमिच्छन्ति धनमानौ तु मध्यमाः ।
उत्तमा मानमिच्छन्ति मानो हि महतां धनम् ॥

VI (क) ३-४ वाक्यैः उत्तरं लिखत । (चतुर्णाम्)

8

१. सतां जीवनं कीदृशम् ?
२. बहुव्रीहिसमासविषये लिखत ।

३. द्रयोः नीतिकाव्ययोः नामनी, विवरणं च लिखत ?
 ५. विद्रेषः कदाचित् न स्यात् - अन्ये के अंशाः स्युः ?
४. विरहपीडिता भैमी कीदृशी अभवत् ?
 ६. राजा मूदलैः कैरैः जनानां हृदयं हरति -विवृणुत ।

VI (ख) एकस्य अलङ्कारस्य लक्षणं, लक्षणसमन्वयं च सोदाहरणं लिखत । 4

१) रूपकालङ्कारः २) शब्दालङ्कारः

(ग) अधोदत्त-विषयमधिकृत्य ५-६ वाक्यैः लघुटिप्पणीं लिखत । (एकम्) 4

१) कवयित्र्यः २) चमपूकाव्यम् ३) दूरदर्शनम्

(घ) अधोदत्त-ग्रन्थकारस्य परिचयं ४-५ वाक्यैः लिखत । (एकम्) 3

१) विष्णुशर्मा २) भट्टेजिदीक्षितः ३) भोजदेवः

तृतीयः भागः (संस्कृतेन उत्तराणि लिखत)

VII (क) एकवाक्येन उत्तरं लिखत । (पञ्चानाम्) 5

१. कस्य सम्पर्कः उन्नतिकारकः ?	२. इतरः जनः किं आचरति ?
३. 'ण्ट्व' -निमित्तवर्णाः के ?	४. के न्यायप्रवृत्तस्य सहायतां यान्ति ?
५. 'भूलोकं गच्छ' कः कामवदत् ?	६. 'पश्य, सिंहः आगच्छति'। अत्र कः अलङ्कारः प्रयुक्तः ?
७. रामायणे साधारणतया कः छन्दः प्रयुक्तः ?	

(ख) सप्तसन्दर्भं संस्कृतभाषया ५-६ वाक्यैः विवृणुत । (त्रयाणाम्) 9

१. 'वेदाः अप्रमाणम्, शास्त्राणि निन्द्यानि'।	२. 'आत्मीयानां सहवासेन आनन्दः भवति'।
३. 'इन्द्रादीनां साहाय्यार्थं गच्छतु'।	४. 'कुष्ठरोगेण पीडितः भव'।
५. 'मम पुण्येन तव सन्दर्शनं जातम्'।	

VIII(क) अथः दत्तयोः शीर्षकयोः एकमधिकृत्य १०-१२ वाक्यैः प्रबन्धं रचयत । 6

१) आधुनिकजीवने यन्त्राणां स्थानम् २) बालकेषु संस्कृते रुचिं कथम् उत्पादयामः ?

(ख) ५ - ६ वाक्यैः - स्वप्रदेशस्य स्वच्छतापालनाय नगरपालिकाकार्यालयं प्रति पत्रं लिखत । 4

अथवा

प्रवर्तमानायाः प्रयागराज-कुम्भमेलायाः विषये विदेशे निवसन्तं बन्धुं प्रति पत्रं लिखत ।

वदतु संस्कृतम्

॥ शुभम् ॥

जयतु भारतम्